

EDITORIAL

Sa palyado nga pag-atubang ni Duterte sa pandemya, sa rebolusyon nagatapyok ang banwa

Sa atubang sang madasig nga paglapta sang Covid-19 nga pandemya nga nagapuno sa mga ospital, nagpanawagan sa gubyernong Duterte ang mga mamumugon medikal sang kumprehensibo nga pagbag-o sa estratehiya kontra sa Covid-19. Sa baylo nga sabton ang mga panawagan nga ini, akig nga ginsing-alan sila ni Duterte sa pagsapubliko sang ila mga panawagan kag ginhangkat sila nga “kon rebolusyon ang gusto ninyo, himuon ninyo, subong na.”

Indi malayo nga madayunan gid man si Duterte kon puro gihapon militar kag pulis ang pang-atubang niya sa pandemya kag kon indi niya pag-untatan ang pagpangkugmat sa pumuluyo. Labi lang sila nga naga-kapukaw bangud sa kabudlay kag pag-antus nga dul-ong sang palyado nga pag-atubang ni Duterte sa pandemya. Padamo nga padamo ang hayagan na nga akig kag nagapamatuk. Labi nga nagaathag sa ila nga si Duterte mismo ang pinakadaku nga sablag sa ikasarang sang Pilipinas nga lampasan ang pandemya.

Bangud sa pasista nga oryenta-

syon kag utok ni Duterte kag iya tinawo sang mga palpak nga heneral nga nagauyat sa Inter-Agency Task Force, ang pandemya nga Covid-19 ginatrato nga mas halambalanon nga pungsodnon nga seguridad kag pangpulitika nga kaluwasan, sangsa isa ka krisis sa pangpubliko nga ikaayong lawas. Mas nagasalimuang sila nga tapnaon ang diskuntento sangsa bayrus. Ginahingalitan niya ang sitwasyon para ipasar ang Anti-Terror Law kag angkunon ang dugang nga kagamhanan lampas sa konstitusyon. Nagakalam nga gamiton ni Duterte ang mga kagam-

hanan nga ini para pahipuson ang tanan kag seguruhon ang iya poder.

Halin sa umpisa, ginabalewala niya ang demanda nga gilayon nga ipatuman ang libre nga *mass testing* kag libre nga pagbulong sa mga pasyente nga may Covid-19. Wala, kulang o ulihi ang mga tikang para pabaskugon ang mga pangpubliko nga ospital kag laboratoryo, mag-rekrut sang dugang nga mga nars, hatagan sila sang bastante nga *personal protective equipment*, pataaon ang ila sweldo kag hatagan sang kaseguruhan medikal.

Halos puno na ang mga ospital kag pasilidad medikal, gani napwersa nga mag-rotation sa trabaho sang napulo ka adlaw o sobra pa ang mga duktor kag nars. Mas mataas ang tantos sang nalatnan kag nagakapatay nga mga mamumugon medikal. Nagakasalim-ukan na ang mga laboratoryo kag indi masara-

ngan dunganon ang kadamuon sang kinahanglan eksaminon. Mahinay ang pagreport sang datos gani lipas na ang natipon nga impormasyon bahin sa pandemya.

Bangud diri, padayon nga nagadamo ang kaso sang Covid-19 sa Pilipinas, kag labing bulnerable ang mga Pilipino sa pandemya. Nagtimbuok ang mga kaso sang Covid-19 sa 120,000, apat ka beses nga mas madamo kumparar sa nagligad nga bulan. Nagdoble sa masobra 2,000 ang numero sang napatay.

Nakasandig gihapon ang rehimen sa mga *lockdown* para indi maglapta ang impeksyon. Tunog Marcos si Duterte nga ginabasol sa mga tawo nga “wala disiplinang” agud hatagan rason ang mga pag-istrikto kag pagtapna sa mga kinamatarung bilang pangu-nahon nga sabat sa pandemya. Ginapilit ang mga tawo nga magpabilin sa mga balay nga wala sang kita o pangabuhian kag wala sang napanahon kag bastante nga ayuda.

Sa Metro Manila, pila ka pulo ka libo ang nagakaraka nga makapauli sa ila mga prubinsya. Wala sang kaathagan ang mga pagsulundan sa pagbyahe nga nagaresulta sa pagti-

pon sang linibo sa mga erport, piyer kag istadyum nga nagahulat sang byahe. Ginatos ang posible nga natalnan diri kag nagdala sang balatian sa mga prubinsya. Madamo nagreport nga ang una nila nga mga impeksyon nga Covid-19 naghaling sa mga nagpauli nga OFW kag halin sa Maynila.

Pagkaguba sa ekonomya ang dala sang naglawig nga mga *lockdown* ni Duterte. Labing nagdasig ang pagtibusok sang ekonomya nga nagsadsad na antes pa ang pandemya bangud sa pangkalibutanon nga krisis sang kapitalismo. Minilyon subong ang ginagutom kag nangin desperado. Linibo ang kinahanglan na nga magpakalimos sa karsada, labi na madamo ang wala pa nakabaton sang ayuda. Wala sang plano ang rehimen nga magpanagtag sang dugang nga ayuda sa pihak sang ginatos ka bilyong piso nga gin-utang, pero may planona nga sapsapan ang buhis sang dumuluong nga mga kapitalista.

Sa baylo nga mamuhunan sa mga produktibong sektor para magmanupaktura sang kinahanglanon nga mga kagamitan medikal kag iban pa nga kinahanglanon nga

produkto para magtuga sang trabaho kag buhinan ang pagsalig permi sa pag-import, nagakadasma ang rehimen sa pagpangutang agud pondohan ang mga napun-an sa korapsyon nga mga proyekto pang-imprastruktura.

Ginahingalitan ni Duterte ang pandemya agud konsolidahon ang iya tiraniko nga rehimen kag labing hugton ang kontrol sa pasista nga estado. Sa idalom sang bag-o nga layi sa terorismo sang rehimen, wala sang tupong ang dugang nga kagamhanan para piguson ang ila demokratiko nga kinamatarung. Sa tuga sang pandemya nga Covid-19, una nga prayoridad sang tirano ang kontrainsurhensya kag pangpulitika nga pagpamigos.

Nagasuka si Duterte sang pinakamahigko nga propaganda kontra sa mga pwersa nga patriyotiko, progresibo kag rebolusyonaryo, kag ginapalapnag ang pinakaatrasado, indi siyentipiko kag garuk nga ideya sa tuyo nga hiluan ang pamensaron sang mga tawo kag tubtub san-o sila magapabilin nga lipong. Pero, samtang labi nga nagabaha ang mga kabutigan kag pagpakuno-kuno ni Duterte, labi niya nga ginapukaw ang kaakig sang pumuluyo kag ginagatungan ang kainit sang ila balatyagon.

Samtang ginagamit ni Duterte ang pandemya para hugton ang uyat sa poder, padakuon ang ginahugakom nga manggad halin sa pondo pangpubliko, alagaran ang pang-ekonomya nga interes sang ginapaburan nga oligarko, kag labing magpakitluoy sa China kag isurender ang soberanya nga pang-ekonomya sang pungsod kabaylo sang pabor pangpinansya kag pangpulitika, labi nga nagakaganyat ang pumuluyo nga wala sang iban nga dapat himuon kundi ang ululupod nga isinggit ang pagpanaog o pagpatalisik sa tirano. Nahibal-an sang pumuluyong Pilipino nga indi pwede nga hulaton ang bakuna o ang 2022, bangud pat-ud nga antes sini ibutang ni Duterte ang banwa sa mas malala pa nga kahimtangan.

Padayon nga nagatalabo ang

“Sa palyado...,” sundan sa pahina 3

 <p>Tuig LI No. 15 Agosto 7, 2020</p> <hr/> <p>Ang <i>Ang Bayan</i> ginabantala sa lenggwahe nga Pilipino, Bisaya, Iloko, Hiligaynon, Waray kag Ingles. Nagabaton ang <i>Ang Bayan</i> sang mga kontribusyon sa porma sang mga artikulo kag balita. Ginabuyok man ang mga bumalasa nga magpaabot sang mga saway kag rekomendasyon sa ikauswag sang aton pahayagan.</p> <p> instagram.com/prwcnewsroom</p> <p> @prwc_info</p> <p> cppinformationbureau@gmail.com</p>	<h2 style="text-decoration: underline;">Kaundan</h2> <p>Editorial: Sa palyado nga pag-atubang ni Duterte sa pandemya, sa rebolusyon nagatapyok ang banwa 1</p> <p>Opensiba batuk sa mapanghalit nga pagmina 3</p> <p>Fidel Agcaoili, 75 4</p> <p>SONAgkaisa nga protesta 5</p> <p>SONA nga wala pulos 5</p> <p>141 aktibista gin-aresto sa adlaw sg SONA 6</p> <p>Pinakamalala nga pagbagsak sg ekonomya 6</p> <p>Mga detatsment sa NCMR 6</p> <p>Reklamo sg mga mamahayag 6</p> <p>Ulumhan sa Samar, 88 beses nga ginkanyon 7</p> <p>Ang dinastiya nga Duterte 7</p> <p>Pag-alagwa sg mga dinastiya nga pulitikal 8</p> <p>Bakuna sa Covid-19, sakon nga Big Pharma 9</p> <p>Bakuna sg China para sa pautang, impluwensya 9</p> <p>Mga paramilitar sa Portland, Oregon 10</p>
<p style="text-align: center;">Ang <i>Ang Bayan</i> ginabantala duha ka beses kada bulan sang Komite Sentral sang Partido Komunista ng Pilipinas</p>	

mga panganod sang makagagahum nga bagyo. Nagabaskog kag nagatipon ang diskuntento sang mga tawo kag nagahulat nga mag-igrab sa isa ka daku nga kalayo nga pat-ud magakugmat sa tirano kag labawan ang pinakamalala niya nga bangungot. Dapat dugangan pa sang mga pumuluyo ang pag-organisa kag pataason ang ikasarang nga madamuan nga pahulagon ang ila kubay. Indi magdugay, mapangibabawan sang pumuluyong Pilipino ang terorismo sang rehimen kag ang pagpamigos sang estado, kag mahimo nila nga tipunon sa dalanon ang kagamhanan sang banwa. Gusto nga magpati si Duterte nga nalutos na niya si Marcos sa nahimo niya nga pagtukod sang diktadurya nga wala nagdeklarar sang layi militar. Pero sa katapusan, makita nga wala siya sang kinatuhay kay Marcos nga ginpalayas sang indi malutos nga kusog sang nagahiliusa nga banwa.

Samtang ginapagting sang ginakangil-aran nga rehimen ang anti-demokratiko kag anti-komunista nga mga pagpakamalaut kag pag-atake, ang pumuluyong Pilipino, ilabi na ang mga pamatan-on, labi nga nangin bukas sa rebolusyonaryo nga propaganda kag edukasyon. Ginahayag sang pandemya ang basehan nga mga problema sang malakolonyal kag malapyudal nga sistema nga malubad lang paagi sa demokratiko nga rebolusyon sang banwa.

Paagi sa wala kakapoy nga pagpukaw, pag-organisa kag pagpahulag sa pumuluyo, mada-sig nga napalapad kag napabaskog sang rebolusyonaryo nga kahublagan ang iya kubay lunsay sa likom nga kahublagang masa sa kasyudaran kag sa armado nga kahublagan sa kaumhan. Wala nagaugdaw kag indi malutos ang pungsodnon-demokratiko nga handum sang pumuluyong Pilipino. AB

Mga opensiba sang BHB kontra sa mapanghalit nga pagmina

Sunud-sunod nga aksyon militar ang ginlunsar sang Bagong Hukbong Bayan (BHB) para pungan ang mapandambong nga operasyon sa pagmina sa Western Samar kag South Cotabato umpisa Hunyo tubtob Hulyo.

Western Samar. Target sang mga opensiba sang BHB ang mga tropa sang 8th ID nga nagahimo sang operasyon nga pangseguridad para hatagan dalan ang Samar Bauxite Project sang kumpanya nga Marcventures Holdings, Inc. Ginatantya nga pagasakupon sang mapandambong nga operasyon nga mina nga ini ang 12,231 ektarya sang duta sa prubinsya nga manggaraan sa *bauxite*. Ang Marcventures ginapanag-iyahan sang pamilya Alcantara sang Davao.

Sang Hulyo 1, isa ka suldado ang napatay sa operasyon nga isinayp sang BHB sa Barangay Beri, Motiong. Pagkatapos sang insidente, nag-atras ang yunit militar sa erya upod sang iban pa nga mga suldado nga nagkampo sa lima nga kaiping nga baryo sa kahadlok nga liwat mabunalan.

Sang Hulyo 7, duha ka suldado liwat ang napatay sa operasyon isinayp sang BHB sa Barangay San Nicolas, San Jose de Buan. Bilang balos, sunod-sunod nga paglapas sa tawhanon nga kinamatarung ang ginahimo sang militar masunod nga simana. *(Basahon ang kaangut nga artikulo sa pahina 7.)*

South Cotabato. Ginparalisa sang BHB sang Hunyo 15 ang mga kagamitan sang kumpanya nga Gemma Construction Company, lokal nga kontraktor sang mga yabi nga proyekto nga imprastruktura sang rehimen Duterte sa Far South Mindanao Region. Natabo ang insidente sa purok Pag-asa, Barangay Verans, Surrallah. Ginatantya nga nagabalor sang ₱23 milyon ang mga kagamitan nga ginsunog, lakip ang mga *backhoe*, *payloader* kag *dump truck*.

Ang kumpanya responsable sa

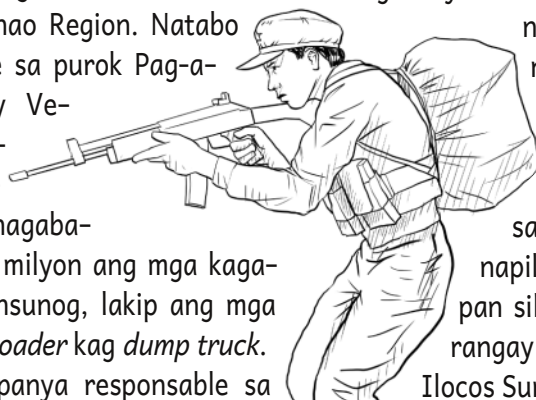
pagtukod sang mga karsada sa amo nga lugar nga direkta nga nagaserbi sa Tampakan Copper-Gold Project, isa ka operasyon sa pagmina sa malaparan nga nagpalayas sa mga tumandok nga Lumad sa ila nga ansestral nga duta. Ginapanginpuslan man ini sang mga kumpanya sa agribisnes nga agresibo nga nagapalapad sang tagasa nila ka operasyon sa lugar.

Ang amo nga kumpanya ginapanag-iyahan sang negosyante nga si Lora Uy. Nagapanag-iyahan man ang pamilya Uy sang ginatos ka ektarya nga plantasyon sang saging sa T'boli, South Cotabato kag notoryus sa pagpalayas sang mga tumandok sa ila nga mga kadutaan.

Sa kaangut nga balita, ginannunyo ni Department of Environment and Natural Resources (DENR) Sec. Roy Cimatu sang Hulyo 22 ang liwat nga pagbukas sa operasyon sa pagmina sang mga kumpanya nga ginpasira kag ginsuspende sadto sang daan nga sekretaryo sang departamento nga si Gina Lopez. Wala ginhingalanan ni Cimatu ang mga kumpanya. Matandaan nga 26 ka kumpanya ang ginpasira ni Gina Lopez sang 2016 bangud sa pagdambong sang mga ini sa kapalibutan.

Samtang, tatlo ka suldado naman ang napatay sa tatlo ka sunod-sunod nga engkwentro sa Barangay Baluan, Palimbang, Sultan Kudarat sang Hulyo 26. Isa ka Pulang hangaway man ang namartir.

Isa man ka tropa sang 72nd DRC ang napatay samtang tatlo ang napilasan sang palukpan sila sang BHB sa Barangay Dili, Sta. Cruz, Ilocos Sur, sang Hulyo 31. AB

Fidel V. Agcaoili, 75

Nagbuhos ang mga pasidungog kag pagdumdom kay Ka Fidel V. Agcaoili pagkatapos gin-anunsyo sang National Democratic Front of the Philippines ang iya pagtaliwan sang Hulyo 23. Si Ka Fidel amo ang Tsirman sang Negotiating Panel sang National Democratic Front of the Philippines (NDFP) sa sugilanon pangkalinungan sini sa Guberno sang Pilipinas halin 2016. Nagtaliwan si Ka Fidel, alas-12 sang udto-adlaw sa Utrecht, The Netherlands. Ginkremeyt (ginhimo nga abo) ang iya bangkay sang Hulyo 31 pagkatapos sang programa nga gintambungan sang pinakasud niya nga mga abyan kag kaupod. Wala makatambong ang iya pamilya, kag madamo pa nga mga abyan, kakilala kag kaupod, dulot sang mga restriksyon sa byahe dala sang pandemya.

“Tuman kadasig ang mga hitabo,” panaysayon ni Ka Coni Ledesma angut sa pagkapatay ni Ka Fidel. “Isa ka minuto lang nagadugo ang iya ilong, dugay-dugay, nadulaan na siya sang pangalibutan.” Wala na siya nakaabot sa ospital. Suno sa mga duktor, napatay siya sa *pulmonary arterial rupture* (paglupok sang alagyan sang dugo halin sa baga pakadto sa tagipusuon) nga nagdulot sang internal nga pagdinugo. Ginklaro sang NDFP nga wala sang kahilabtan sa Covid-19 ang iya pagkamatay.

Mabudlay makapati ang mga kaupod kag abyan sa pagtaliwan ni Ka Fidel. Suno kay Nwel Saturay, isa ka abyan nga retratista, isa si Ka Fidel sa mga tawo nga “puno gid sang kabuhi, kag indi mo mapinsar nga nagakinahanglan sang isa ka pasidungog nga retrato, kag kon pananglitan man, sa madugay-dugay nga panahon.” Kilala siya bilang masinadyahon, palalahug kag madali lahugon, madali makigbagay pareho sa mga bata kag mga tigulang. Bangud diri nakilala siya bilang “Pidolphs” sang medyo bata pa siya kag bangud man sa pagkaangid niya sa komedyante nga si Dolfy.

“Terrible, bok!” ang masami nga mabatian sa iya, labi na kon nagalahug, suno kay Atty. Edre Olalia, abugado sang panel sang NDFP. May mga kahigayunan nga naakig kag nagainit man ang ulo niya, suno sa abugado, pero permi siya nga mapainubuson.

Sa isa ka interbyu kay Ka Fidel, ginkilala niya nga tanan nga tawo mapatay. Siling niya, ginakilala bisan sang pila ka burges nga piloso-

po nga “ang kahulugan sang kabuhi ara sa pagbulig sa iban, para may pagbag-o, para mabun-ag ang isa ka pangkalibutanon nga katilingban nga matarung kag alalangay.” Sa pareho nga hinun-anon, ginhambal niya nga husto ang ginsunod niya nga banas kag kon hatagan sang isa pa ka kahigayunan ini gihapon ang iya pagapilion. “Wala ako maghinulsol,” siling niya. “Magapabilin ako sa kahublagan tubtub nga mapatay ako.”

Wala ginaspak ni Ka Fidel ang sakripisyo. Siya ang pinakamadugay nga ginkulong nga detenido (11 tuig) sa panahon sang diktaduryang Marcos. Sa pagdumdom sang magasawa nga Lou kag Raffy Baylous, “abtan kag halinan si Ka Fidel sang mga detenido” pero nagayuhom gihapon siya kag nagapabilin nga malig-on samtang nagapaalam sa mga una nga nahilway. Sa nagtaliwan nga mga dekada, malayo si Ka Fidel sa iya pamilya. Ini para makalikaw sa mga pagtuyo sa iya kabuhi sang pakasyon Enrile-Honasan-RAM sadtong panahon sang rehimen Cory Aquino.

Sining ulihi nga mga tuig, may oportunidad siya nga maupod ang mga Pulang hangaway kag rebolusyonaryong pumuluyo sa mga prenteng gerilya. Nangin halangdon nga bisita siya sa selebrasyon sang ika-46 anibersaryo sang Partido sa Agusan del Sur kon sa diin nakaupod niya si Ka Oris. Personal siya nga ginhulat ni Ka Oris antes magbukas ang Ika-2 Kongreso sang Partido sang 2018 pero bangud sa kabudlayan sa seguridad kag iban pa nga hilikuton, wala siya pisikal nga nakatambong. Kakibot kag ka-

subo ang nabatyagan sang mga kaupod nga nakasinalayo niya sang mabalitaan ang iya gulpe nga pagtaliwan.

Pinakamataas nga pagdayaw ang ginhatag sa iya ni Ka Jose Maria Sison, tagapundar nga tsirman sang PKP, kag isa sa pinakasud niya nga abyan kag kaupod. Suno kay Ka Joma, nagakadapat lang nga hatagan sang pasidungog si Ka Fidel bilang bantog nga makabanwa kag isa ka respetado nga komunista, bisan base lang sa kon ano ang nahibal-an sa iya sang publiko.

Ginhatagan si Ka Fidel sang pinakamataas nga pagsaludo sang Komite Sentral sang Partido Komunista sang Pilipinas (PKP). (Basahon ang espesyal nga isyu sang *Ang Bayan*, Hulyo 29.) Una siya nga myembro sang Komite Sentral sang Partido sang 1970. Naghatag pasidungog man ang BHB sang Pulang saludo sa pahayag nga ginpaggwa ni Ka Oris.

Nagpalab-ot sang pagpakig-ulong ang mga mamahayag kag iban pa nga myembro sang midya nga nakaupod niya, mga organisasyong masa sa sulod kag gwa sang pungsod, mga partido komunista, kag ang guberno sang Norway nga nagapasilitar sa sugilanon pangkalinungan.

Sa maabot nga Agosto 8, mangin 76 anyos na tani siya. Kaangut sini, gindeklarar sang Komite Sentral sang PKP ang Agosto 8 bilang Adlaw sang Pagdumdom kag Pasidungog para kay Ka Fidel. Ginamanduan ang mga Pulang hangaway nga ibayaw ang ila mga armas sa pamanag-banag bilang pasidungog sang Bagong Hukbong Bayan kay Ka Fidel. AB

SONAgkaisa nga protesta, ginhiwat

Liwat nga nagtipon sa University of the Philippines (UP) Diliman, Quezon City ang mga pungsodnon-demokratikong organisasyon, tradisyunal nga oposisyon kag iban pa nga mga grupo kag indibidwal sang Hulyo 27. Ini sa pihak sang pagdumili ni Eduardo Año sang Department of Interior and Local Government nga maglunsar sang rali sa adlaw sang State of the Nation Address (SONA) ni Rodrigo Duterte. Gingamit ni Año ang kwarantana agud dumilian ang pagtilipon kag tapnaon ang kinamatarung sang pumuluyo nga magpahayag sang disgusto sa inutil, korap, papet kag pasista nga rehimen.

Ginpangunahan ang paghulag sang Bagong Alyansang Makabayan (Bayan) kag mga organisasyon sini. Ginpasakupan ini sang nakalainlain nga sektoral nga grupo sa idalom sang bandera nga “SONAgkaisa”. Nagtambong sa rali ang mga mamumugon medikal nga nakasuksok sang *personal protective gear*, mga titser, tawong simbahan, pamatan-on kag estudyante, syentista, abugado, mamumugon, mangunguma, imol sa syudad kag iban pa. Imbes nga sa Batasan Pambansa, nagmartsa ang mga tiglawas sang bloke nga Makabayan, suksok ang mga espesyal nga bayo nga nagaunod sang mga panawagan batuk sa Anti-Terror Law, para sa luwas kag de-kalidad nga edukasyon kag iban pa. Halin sa ila istasyon sa Mother Ignacia St., nagbyahe ang mga mamumugon sang ABS-CBN padulong sa UP. Sa tantya sang Bayan, naglab-ot sa 8,000 ang nagtambong sa pagtilipon nga ginhiwat halin alas-10 sang aga tubtob alas-12 sang udto.

Sa Tondo, Maynila, raling kilat ang ginlunsar sang pila ka pamatan-on kag drayber para makalikaw sa pagpang-aresto. Dumeretso man sa Quiapo Church ang iban nga raliyista para magsimba. Didto, wala sang kon ano gin-agaw sang mga pulis ang dala nila nga mga plakard samtang nagamisa.

Sa hapon, ginlunsar ang isa ka konsyerto nga *online* sang mga hanas nga manugkanta nga ginatawag nga “Tinig ng Bayan”. Diri, may dulungan nga pagkanta sang “Di Nyo Ba Naririnig?” nga ginpasakupan nanday Angel Locsin kag iban pa nga kilala nga mga artista. Isa man ka *music video* sang kanta nga “Ra-

ge” (Akig) sang banda nga The Jerks, nga ginpasakupan nanday Martin Nievera kag iban pa, ang ginpagwa sa Facebook.

Sa Cagayan Valley, ginbagting ang mga lingganay sang mga simbahan Katoliko bilang paghiliusa sa mga protesta sa Isabela kag Tuguegarao. Gindunganan man sang pagbagting sang lingganay sang mga simbahan Katoliko ang protesta sang mga pungsodnon-demokratiko nga grupo sa Baguio City.

Sa Bicol, may mga rali sa Legazpi City, Albay, Naga City kag Catanduanes. Sa Davao City, arbitraryo nga ginpungan sang mga pulis ang una tani nga pagtilipon sa Freedom Park sa idalom sang lockdown paagi sa pagpangayo sang “pass” sa mga nagtalong, bisan pa nga indi ini rekisito. Gin-

padayon na lang sang mga raliyista ang paghulag sa atubang sang upisina sang Kilusang Mayo Uno sa syudad.

May mga paghulag man sa Laguna, Cavite, Pampanga, Tarlac, Iloilo, Capiz, Aklan, Dumaguete, Kabankalan, Bacolod, Cebu kag Ozamis.

Sa US, nagpagwa sang gintingub nga pahayag kag naghimo sang mga paghulag ang mga tsapter sang Bayan sa New York, New Jersey, Philadelphia, Washington D.C., Chicago, Seattle, Portland, San Francisco-Bay Area, Los Angeles kag Hawaii. Sa San Francisco, nagkaraban ang 80 salakyan kag nagtambong ang 300 katawo sa pagtilipon nga gintawag nga Northern California State of the Nation Address. Ginpanawagan nila ang pagpatalsik kay Duterte. Sa Washington DC, isa ka rali man ang ginlunsar sa Howard University Hospital padulong sa Philippine Embassy.

Naglunsar man sang pareho nga protesta sa Canada. Nagrali man ang Anakbayan-France mala-pit sa Eiffel Tower sa Paris.

SONA nga wala sang pulos

GINHATAG NI DUTERTE ang iya SONA alas-4 sang hapon sa atubang sang 29 kongresista kag walo ka senador. Wala gin-imbihan ang bise presidente nga si Leni Robredo samtang ang tanan nga iban pa nga kongresista kag senador nagpasakup paagi lang sa *internet*.

Gingamit ni Duterte ang kahigayunan para atakehon ang iya mga pangontra sa pulitika. Wala sa iya pamulong-pulong ang pagpakig-unong o bisan interes man lang sa kahimtangan sang mga mangunguma, mamumugon kag iban pa nga sektor kag sahi nga ginapabudlayan sang iya inutil, militarista kag palpak nga sabat sa pandemya.

Nagbalibad siya nga sitahon ang China sa pagpasingki sang pagpasilabot sini sa mga teritoryong dagat sang Pilipinas sa South China Sea kag ginhambal na lang nga “inutil” siya diri. Imbes nga mga tikang kontra-pandemya, liwat niya nga ginbuhi ang pagpapanaog sang silut nga kamatayon, paghatag sang mga insentiba sa mga korporasyon kag pagpalawig sang iya *emergency powers* para makakuripon sang dugang nga kurakot.

141 aktibista, gin-aresto sa adlaw sang SONA

Sa report sang mga organisasyong masa, naglab-ot sa 141 nga ara sa rali o nagapakadto pa lang sa rali ang gin-aresto sang mga pulis sang Hulyo 27.

Sa Metro Manila, 34 ang gin-aresto nga aktibista upod ang lima ka myembro sang PISTON kag 24 aktibista sa Marikina City. Sa Southern Tagalog, nagalab-ot sa 85 aktibista nga nagapakadto sa paghulag sa University of the Philippines-Los Baños ang gin-aresto kag ginpunggan nga magkadto sa rali. Upod diri ang 62 myembro sang Bayan-Cavite nga ginbalabagan kag gindeteni sang tatlo ka oras antes sila gin-hambalan nga kinahanglan nila ang *travel pass* para magderetso.

Sa Bulacan, gin-aresto sang mga pulis ang apat nga residente nga myembro sang Kadamay-Pandi nga nag-post sang laragway sa *social media* bilang pagpakig-isa sa rali sa UP. Tapos na ang aktwal nga protestang *online* sang sila arestuhon sa ila nga mga balay kag gindala sa presinto sang wala sang kaso.

Ginhilway ang apat sang Agosto 5 lang. Napulo’g tatlo man nga nagapakadto sa rali sa UP-Diliman ang gin-aresto sa San Jose del Monte.

Sa Tuguegarao, apat ka aktibista ang gindakop, lakip si Joshua Buyogan sang UP Baguio Outcrop nga sadto nagakuha sang mga laragway para sa dyaryo nga pangkampus. Sa Cebu, ginpauntat sang pulis ang isa ka *online* nga pangkultura nga pagpasundayag nga wala man sang ginhatag nga kabangdanan.

Sa tanan nga mga kaso, palareho nga “paglapas sa kwarantana” ang rason sang mga pulis sa mga pagpang-aresto. Suno sa mga abogado, wala ini sang basehan sa anuman nga layi. Indi man mga layi ang mga resolusyon kag mandu sang IATF gani indi mahimo nga gamiton nga kabangdanan. **AB**

Pagbagsak sang ekonomya, pinakamalala sa 4 ka dekada

NAGBAGSAK SANG 16.7% ang balor sang lokal nga produksyon (*gross domestic product* o GDP) sa ikaduha nga kwarto sang 2020. Ini na ang pinakamadalom nga pagtibusok sang ekonomya sa nagligad nga 36 ka tuig.

Ang pagtibusok sang ekonomya kasunod sang pinakamalawig nga *lockdown* sa bilog nga kalibutan bangud wala sang maabtik kag husto nga pag-atubang sa pandemya. Ang pagtibusok nga ini pinakamadalom sa Asia, kag makamamatay sa madamo nga mamumugon kag negosyo nga Pilipino.

Mas malala ini kumparar sa 10.7% nga pagtibusok sang GDP sang 1984, duha ka tuig antes mapukan ang diktaduryang Marcos.

Kadungan sini, nagdasig ang pagtaas sang presyo sang mga balaklon pagkatapos ideklarar ang ikaduha nga *enhanced community quarantine*.

Pagtukod sang mga detatsment sa NCMR, ginpakamalaut

DAW MGA UHONG nga nagtuluhaw ang mga detatsment sang militar sa Northern Mindanao sa tunga sang pandemya. Imbes nga mga *barangay health clinic*, anum ka detatsment ang gintukod sang Armed Forces of the Philippines (AFP) sa nagligad nga lima ka bulan. Ang mga ini ara sa Barangay Durian, Las Nieves, Agusan del Norte; Balagnan, Esperanza, Agusan del Sur; Sityo Kipunay, Eureka, Gingoog City, Misamis Oriental; Sityo Pangagpungan, Kalabuan, Esperanza, Agusan del Sur; kag sa Sityo Mahayag, Namnam, San Fernando, Bukidnon. Wala sang ikasarang ang mga barangay nga ini batuk sa Covid-19 kag sa kabilugan nagasalig ang pumuluyo diri sa mga boluntir para sa ila mga medikal nga kinahanglanon.

Sa isa ka pahayag, ginkundenar sang Rebolusyonaryong Organisasyon sa Lumad (ROL) sa rehiyon ang nagapadayon nga militarisasyon sa mga komunidad sang Lumad. Wala sila sang nakita nga “bag-o nga normal” sa teror, gutom kag kabudlayan sang pagginahum ni Duterte kag sang iya AFP. Sa subong, may 16 batalyon sa rehiyon kag 189 detatsment sang militar. Ang 163 diri nga detatsment sang CAFGU, nga kadam-an mga mangunguma nga pwersahan nga ginrekrut sang AFP.

Reklamo sang mga mamahayag kontra pagpangpresyur

NAGPASAKA SANG REKLAMO sang Hulyo 30 ang mga mamahayag sang Altermidya, Pinoy Weekly, Kodao Productions kag Bulatlat sa Commission on Human Rights batuk sa padayon nga pagpamahug sa ila sang National Task Force to End the Local Communist Armed Conflict (NTF-ELCAC) kag Philippine National Police.

Kabahin sang reklamo ang pagkumpiska sang mga pulis sa linibo nga kopya sang Pinoy Weekly sang Hulyo 26 sa upisina sang Kadamay sa Villa Lois, Pandi, Bulacan. Pilit nga ginpagwa sang mga pulis nga subersibo ang mga magasin. Nagpasaka man sang separado nga reklamo ang isa sa mga editor sang Bulatlat nga si Danilo Arao bangud sa pagkadalagang sa iya ngalan sa himu-himo nga “Oust Duterte Matrix” sang nagligad nga tuig.

Gin-aresto sa pareho nga insidente si Rose Fortaleza nga gin-akusahan nga nagpanagtag sang subersibo nga dokumento. Gindala siya sa presinto kag ginpasakaan sang kaso nga pagsupak sa awtoridad.

Mga ulumhan sa Samar, 88 beses ginkanyon sang 8th ID

Otsenta'y otso ka beses nga ginkanyon sang 8th ID ang mga ulumhan sa mga barangay sang San Jose de Buan sa Western Samar sang Hulyo 14 kag 29. Nagresulta ini sa pagbakwit sang 50 mangunguma halin sa kaiping nga mga komunidad.

Indi magnubo sa 64 bala sang mortar kag *howitzer* ang ginpalupad sa mga ulumhan sa Mt. Huraw malapit sa sentrong banwa sang San Jose de Buan sang Hulyo 14. Ginsundan ini sang 24 nga pagpanganyon gamit ang mga mortar sa matalon nga bahin sang Sityo Salvacion, Barangay San Nicolas sang Hulyo 29. Wala sang yunit sang hangaway sang banwa ang nagoperasyon sa erya sa panahon sang pagpanganyon. Ginhimo sang militar ang pagpang-atake wala sa-payan nga nahibal-an nila nga ang mga erya nga ini ang pangunahon nga ginakuhaan sang mga residente sang pagkaon kag pangabuhian. Diri sila nagapangayam sang makaon kag nagakuha sang uway nga ila ginabaligya.

Antes sini, gin-aresto sang mga suldado ang mangunguma nga si David Dacles samtang pauli sa iya balay sa Sityo Salvacion sang Hulyo 25. Subong ginainterogar kag nakakulong ang biktima sa kampo militar sa Barangay Cantato, Paranas.

Mag-asawa nga mangunguma, ginpatay sa Northern Samar

Patay ang mag-asawa nga mangunguma nga sanday Alberto kag Marites Durin sang wala patugsiling nga ginluthang ang ila balay sang mga elemento sang CAFGU sa idalom sang 20th IB sa Barangay Natawo, Palapag, Northern Samar sang Hulyo 26. Pilason man ang apo sang mga biktima nga isa ka menor-de-edad. Ini ang ikaduha nga kaso

sang wala sang patugsiling nga pagpangluthang sa Palapag umpisa sang Hunyo.

Ginreport man sini lang ang pagpatay sang mga ahente sang militar kay Nonoy Truza, konsehal sang barangay kag pangulo sang asosasyon sang mga benepisyaryo sang reporma nga agraryo sa Barangay Nagbinlod, Sta. Catalina, Negros Oriental sang ulihi nga si-mana sang Hunyo.

Mga Tumandok, gin-aresto sa Negros Occidental

Dungan nga gin-aresto sang mga elemento sang 62nd IB ang mga Tumandok nga sanday Martin Lindayao, Wenie Carillo kag Demas Lindayao sa Barangay San Agustin, Isabela, Negros Occidental sang Hulyo 2, alas-7 sang aga. Kabahin ang insidente sang nagapadayon nga nakapokus nga operasyon militar sang nasambit nga yunit sa erya. AB

Ang dinastiya sang pamilya Duterte

Sa iya State of the Nation Address 2020 sang Hulyo 27, paliwat-liwat nga gin-atake ni Rodrigo Duterte si Sen. Franklin Drilon nga naghangkat sa iya nga iduso ang paghimo sang layi nga Anti-Dynasty Bill. Proposal ni Drilon nga dumilian ang dungan nga pagpadalagan sang mga paryente sa mga elektibo nga pusisyon sa reaksyunaryo nga gubyerno. Labaw nga ginkaakig ni Duterte ang kuno paghalimbawa sang senador sa iya pamilya bilang isa ka dinastiya pulitikal.

Sitenta'y kwatro ka tuig kag tatlo ka henerasyon nga ara sa poder ang pamilya Duterte. Nakasulod ang pamilya nga ini sa pulitika sang 1946 sang gintalana sang sadto rehimeng Osmeña si Atty. Vicente Duterte, amay ni Rodrigo, bilang temporaryo nga meyor sang Danao, Cebu. Pagkatapos magsaylo sa Davao City sang 1949, napilian bilang gobernador sang syudad si Vicente sang 1959. Gintalana niya si Rodrigo bilang Secretary of the Department of General Services sang syudad sang 1965. Sa Cebu, nangin alkalde sang syudad ang utod ni Vicente nga si

Ramon Duterte sang 1957. Nangin alkalde man sang Cebu City ang anak ni Ramon nga si Ronald sang 1986.

Si Rodrigo Duterte ikaduha nga henerasyon sa dinastiya sang iya pamilya. Trenta'y dos anyos na siya nga wala untat nga nagapungko sa poder. Una siya nga gintalana bilang *officer-in-charge* (OIC) o temporaryo nga bise meyor sang Davao City sang rehimeng Aquino sang 1986. Dala ang ngalan sang iya amay, napilian siya bilang alkalde sang 1988 kag nagpabilin nga meyor tubtob 1998. Para likawan ang mga limitasyon sa termino, nagdalagan siya

bilang kongresista sang una nga distrito sang syudad sang 1998 kag ginbayluhan siya sang iya anak nga si Sarah. Nangin meyor liwat siya sang 2001-2010 kag halin 2013-2016 tubtob siya nagdalagan bilang pangulo. Bise siya ni Sarah sa 2010-2013. Samtang sa poder, ang utod niya nga si Emmanuel ang iya personal nga sekretaryo.

Sa subong, dominado sang iya mga anak ang lokal nga gubyerno sang Davao City. Ang panganay niya nga si Paolo ang kongresista sa una nga distrito, samtang sanday Sarah kag Sebastian alkalde kag bise alkalde sang syudad. Ambisyon ni Sarah nga mabutang kon indi man bilang presidente pareho sang iya amay, sa isa ka mataas nga pusisyon pangpubliko. Handum man ni Rodrigo nga mapalawig ang pagpabilin niya sa poder o sang iya iganombrar nga magabulos. AB

Pag-alagwa sang mga dinastiya pulitikal

Madugay na nga ginaharian sang mga dinastiko nga pamilya ang pulitika sa Pilipinas sa tanan nga lebel.

Sa listahan sang mga napili sang eleksyon 2016 kag 2019, may 163 pamilya nga may indi magnubo sa duha ka katapu ang nagapungko subong bilang senador, kongresista, o indi gani gobernador. Otsenta'y otso sa mga pamilya nga ini naghalin sa Luzon, 29 sa Visayas, samtang 44 man ang sa Mindanao. Indi ini maglayo sa eleksyon 2013, kon sa diin 169 sa 180 mga kongresista naghalin sa mga pamilya nga ara sa pulitika halin pa sang dekada 1960.

Sa subong nga Kongreso, 14 sa 24 senador kag 162 sa 300 tiglawas naghalin sa mga dinastiko nga pamilya. Ginatantya nga 18 dinastiya pulitikal ang may duha o masobra pa nga katapu ang nakapungko subong sa Kongreso, samtang anum naman ang mag-asawa. Sa mga tiglawas sang mga distrito, 153 sa 247 o 62% kag siyam nga tiglawas sang mga *partylist* ang naghalin sa mga dinastiya.

Samtang, 60 man sa 81 gobernador sa pungsod ang naghalin sa dinastiko nga pamilya. May indi magnubo sa 108 nga paryente ang mga ini nga nagapungko man sa nagkalainlain nga pusisyon sa lokal nga gubyrno bilang mga bise gobernador, board member, alkalde, bise alkalde kag konsehal.

Luwang kay Rodrigo Duterte, naghalin sa mga dinastiko nga pamilya ang pinakamataas nga upisyal sang pungsod. Sa Senado, si Sen. Vicente Sotto, ikaapat nga henerasyon sang dinastiko nga pamilya Sotto halin sa Cebu. Ginapamunuan man ang Manubo nga Panalagan ni Alan Peter Caye-

tano nga ika-2 nga henerasyon nga dinastiko halin sa Taguig. Sa kabinete, nagapungko si Mark Villar sang dinastiko nga pamilya Aguilar-Villar sang Las Piñas City. Apat ka myembro sang pamilya sini ang subong nagapungko sa pinakamataas nga pusisyon sa gubyrno sang syudad sang Las Piñas samtang iban pa nga pamilya ang gintalana sa mga mataas nga pangpubliko nga pusisyon. Sa mga prubinsya, nagaalagwa ang mga dinastiya nga Singson sa Ilocos Sur (14 ka pamilya ang ara sa poder), Dy sang Isabel, Ortega sang La Union, kag Matugas sang Surigao del Norte nga may tigsyam nga myembro sang pamilya nga ara sa poder.

Pinanubli sa kolonyalista nga Espanyol ang mga pamilya nga dinastiya. Nakonsolida ang mga ini sa pagginahum sang kolonyalista nga Amerikano kon sa diin ginkasangkapan sa pagpanakop ang mga lokal nga pamilya sa paggubyrno sang nagatubo nga pungsod. Ang ginhatag sang mga kolonyalista nga gahum kag propyedad sa mga pamilya nga ini ang nagsiguro nga maghari ang ila pamilya sa masunod nga mga dekada. Kabaylo sini, sila ang pangunahon nga tagasiguro nga mapabilin ang areglo nga malakolonyal nga pabor sa ila mga amo kag ang

malapyudal nga sistema sa katinglan nga napanginpuslan nila.

Sa masunod nga siglo, gingamit sang mga pamilya nga ini ang ila pwesto agud maghugakom sang pondo, duta, negosyo kag mga propyedad, amo man sang mga pabor kag benepisyong halin sa kapareho nila nga mga agalon nga mayduta, burges kumprador kag iban pa nga burukrata-kapitalista. Wala ini nabag-o sa dinekada nga mga eleksyon, kag bisan sa pagpukan sang isa ka diktadurya. Sa kamatuoran, nagtuhaw ang 86 ka bag-o nga dinastiya halin sang ginpukan sang isa ka People Power ang diktaduryang Marcos sang 1986. Lakip diri ang mga Binay sang Makati, Andaya sang Camarines Sur kag Cua sang Palawan. Antes sini, may ara nga 71 dinastiya nga pamilya sa pulitika sang pungsod.

Paagi sang pagpabilin sa poder napat-ud sang mga dinastiko nga makakuripon sang manggad paagi sa pagdambong kag pagbaton sang pahamham kag kikkak halin sa mga pangpubliko nga kontrata. Ginasi-guro man nila ang interes sa negosyo sang tagsa-tagsa nila ka pamilya, paryente, abyan kag alyado, samtang nagakuha sang pabor halin sa mga katransaksyon nga mga kontraktor, ahensya pinansyal, dumuluong nga kapitalista kag bangko. Nakakonsentrar sa kamot sang pila ka pamilya nga ini ang mga resorsa sang pungsod nga halos indi na mapanginpuslan sang pumuluyo.

Sa mas atrasado nga mga prubinsya, ang mga dinastiko masami nga warlord man nga nagamentenar sang mga daku nga pribadong hangaway. Nagatanom sila sang katampad sa militar kag pulis para protektahan ang ila mga negosyo kag sindikato kriminal, kag tapnaon ang sin-o man nga magahangkat sa ila pagginahum. AB

Bakuna sa Covid-19 kag ang sakon nga Big Pharma

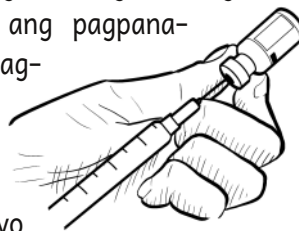
Salambiton ni Rodrigo Duterte ang “maghulat sa bakuna” para tabunan ang pagkainutil kag kapalpakan sang iya nga rehimen nga tapnaon ang pandemya nga Covid-19 sa pungsod. Bisan pa man, wala siya sang suporta sa mga Pilipino nga siyentista sa pagtinguha nga magtukib sini. Wala pulos kag pakitang-tao lang ang iya nga P10-milyon nga padya sa una nga makatukib kon wala man sang pondo para sa pagpanalawsaw. Maluwas diri, wala man siya sang ginahimo para bag-uhon ang kakulang sang pungsod sang ikasarang nga magmanupaktura sang anuman nga bakuna kag sobra nga pagsalig sang Pilipinas sa pag-import sang bulong.

Wala sang plano ang rehimen nga bakunahan ang mayorya sang mga Pilipino. Suno kay Duterte, 20 milyon lang sang “pinakaimol” sa 110 milyon nga Pilipino ang baklon sang gubyerno nga bakuna. Tuman ka kulang ini para sa 30 milyon nga bumulutho, manunudlo kag istap nga ginpangakuan niya sang bakuna antes buksan ang mga eskwelahan, mga mamumugon medikal kag mga mamumugon nga nagatrabaho sa indi luwas nga mga ulubrahan kag lugar. Malala pa, unahon ni Duterte ang militar. Pirme niya nga ginarasang ang kawad-on sang pondo, bisan

pa masobra \$8 bilyon (P400 bilyon) na ang gin-utang sang iya rehimen para pangbato kuno sa pandemya.

Kontrol sang mga monopolyong kapitalista nga Big pharma

Uyat sang mga monopolyong kapitalista sa industriya nga *pharmaceutical* (pagmanupaktura sang bulong) nga ginatawag man nga Big Pharma ang pagpanalawsaw, pagmanupaktura, distribusyon kag pagpresyo

sa mga bulong kag bakuna sa bilog nga kalibutan. Ang pinakadaku nga mga kumpanya ginalakipan sang Johnson & Johnson (US), Roche (Switzerland), Sinopharm (China), Pfizer (US), Bayer (Germany), Novartis (Switzerland), Merck & Co. (US), GlaxoSmithKline (UK), Sanofi (France) kag Abbvie (US). Sang 2019, naglab-ot sa \$512 bilyon ang gintingub nga neto nga kita sang mga kumpanya nga ini.

Ang amo nga mga kumpanya nagaunahay subong sa pagpauswag sang bakuna para sa Covid-19. Nagakarerahay sila, indi bangud sa buhat sa kaluoy o mataas nga katuyuan nga makatawo, kundi bangud ginalagas nila nga kontrolon ang balaligyaan o daku nga bahin sini kag sa sina garantiyahan ang ila higgante nga kita. Ginatantya nga nagkita na ang Pfizer sang \$2 bilyon sa una nga tatlo ka bulan sang pandemya. Dugang ini sa \$16 bilyon

"Bakuna..." sundan sa pahina 10

Bakuna sang China para sa pautang kag impluwensya

Luwas sa kita, lagas sang China ang makapalapad sang impluwensya kag magkuripon sang pabor halin sa mga pungsod nga nagakinahanglan nga magbakal sang bakuna. Sa pagdali-dali sini nga mauna sa merkado, gin-aprubahan sini ang paggamit sang ila militar sa isa sa ginapauswag sini nga bakuna, ang Ad5-nCov sang Sinopharma, sang Hunyo 25 bisan wala pa ini nakasulod sa ikatlo nga halintang sang pagtilaw. Ginpagamit na ang wala natilawan nga bakuna sini sa nagabalik-trabaho nga mga mamumugon sa Beijing kag sa mga mamumugon nga paggwa sang pungsod pagkatapos nga liwat nagtaas ang numero sang mga nalatnan sa mga syudad sini.

Isa pa ka kumpanya nga Chinese ang nagadali-dali sa testing sang ginaeksperimento nga bakuna para makalagas sa Oxford. Nagahanda na ang kumpanya nga Sinovac nga himuon ang ikatlo nga halintang sang *clinical trial* sa Brazil kon sa diin gintesting man sang Oxford ang kaugalingon sini nga bakuna. Kabaylo sini, ginpat-ud na sang China nga magasuplay ini sang 100 milyon nga dosis sang bakuna sa Brazil.

Luwas sa Brazil, pila pa lang ka pungsod nga interesado sa mga ba-

kuna sang China (UAE, Mexico, Canada kag Malaysia) bangud may tagsa-tagsa nga eksperimento ang mga daku nga pungsod. Para makuripon ang merkado sa Latin America kag Carribean, nagtanyag ang China sang pautang nga \$1 bilyon sa mga pungsod nga ini para kuno may “akses” sa ginapauswag sini nga bakuna. Sa malip-ot nga pulong, magapautang ang China para baklon ang kaugalingon sini nga mga bakuna. Paspas nga ginatukod sang China ang duha ka planta nga pagagamiton sa pagprodyus sang

mga ini.

Ginapagwa ni Duterte nga isa ka daku nga pabor nga “pagaunahon” sang China nga baligyaan ang Pilipinas sang bakuna. Pila ka beses siya nga nagpasalamat, kag nanga-ko pa nga liwat nga mangutang o magbaligya sang mga pangpubliko nga duta kag propyedad.

Handa siya nga ipahigad ang mga regulasyon sang mga ahensya nga nagasiguro sa kalidad sang mga bulong. Handa man siya nga ibalewala ang mga tikang nga nagasiguro nga bukas sa publiko ang proseso pareho sang *public bidding* sa kontrata sa pagbakal sang bakuna agud paboran ang mga kasosyo niya nga kumpanya nga Chinese. Sa ulihi nga pahayag ni Duterte, ginhambal niya nga magabalor sang \$10/dosis (P500) ang bakuna halin sa China, masobra doble sa panugod nga presyo sang bakuna sang Oxford/AstraZeneca nga \$3-\$4/dosis. **AB**

"Bakuna..." halin sa pahina 9

nga ganansya sang kumpanya sang 2019. Ang Johnson & Johnson natalana man nga magkuripon sang dugang nga \$5 bilyon sa ganansya su-bong nga tuig, o mas mataas sang halos katunga sa nalista sini sang nagligad nga tuig.

Sang Hulyo 28, may ara na nga 226 kandidato nga bakuna pero 25 lang diri ang ara sa *clinical trial* o ginatitlawan na sa tawo, kag lima pa lang ang nagalab-ot sa ikatatlo kag ulihi nga bahin. Ang mga bakuna nga ini ginapauswag sang Pfizer (US) kag BioNTech (Germany), Moderna (US), Oxford kag AstraZeneca Plc (UK), Sinovac (China) kag Sinopharm (China). Ang bakuna nga ginapauswag sang Sanofi (France) kag GlaxoSmithKline (UK), amo man ang isa pa nga himo sang Johnson & Johnson (US), ara na sa ikaduha kag ikatlo nga halintang sang *clinical trial*. Sa Septyembre pa natalana nga umpisahan ang ikatlo nga halintang sini.

Nagmansig-mansig kag hugot nga nagatagay ang mga kampanya nga ini sa pagpanalawsaw kag pag-eksperimento sa paghimo sang bakuna sa Covid-19. Wala sang makahambal kon matuod o indi ang ginapagwa nga mga pahayag sa publiko nga "malapit na" o may brekytru na ang ila nga pagpanalawsaw. Kabahin ini sang mga taktika para sa manipulasyon sang kapitalista nga merkado kag para iduso pataas ang presyo sang ila mga produkto kag sapi sa *stock market*.

Bisan pa man, suno sa mga eksperto nga nagamonitor sang industriya, mahimo nga sa ulihi pa nga bahin sang 2021 o indi gani sa 2022 maumpisahan ang dalagkuan nga produksyon sang bakuna. Ang mapagwa nga mga bakuna sa 2021 mahimo nga aprubahan para lang gamiton sa mga kaso sang pang-emerhensya. Sa inagihan sang industriya, pinakamalip-ot na ang lima tubtob pito ka tuig nga sige-sige nga pagpauswag sa isa ka bakuna antes ini hatagan sang lisensya.

Ginatukib pa kon luwas kag epektibo ang mga bakuna nga ginaeksperimento. Ang bakuna nga gin-

pauswag sang Oxford nagreport sang indi maayo nga mga epekto (*side effects*) pareho sang pagpalanakit sang tiyan, pagpangluya kag hilanat sa mga ginaingeksyunan sini. May pareho man nga epekto ang natukiban sa una nga bahin sang ginaeksperimento nga bakuna sang Moderna. Wala sa lima nga nagabante nga bakuna ang ginalauman nga mahatagan sang lisensya antes ang katapusan sang tuig.

Sa pihak sang wala pa sang maathag kon san-o ang bakuna, nagapinalumba na ang mga imperyalistang pungsod nga kontrolon ang suplay sini. May mga kasugtanan sa tunga sang mga gubyrno kag mga kumpanya sang bulong sa mga imperyalistang pungsod para sa 250 milyon nga dosis bisan wala pa matapos ang mga pag-eksperimento. Lakip sa mga ini ang gubyrno sang UK nga nagkasugot na sa GlaxoSmithKline and Sanofi para magbakal sang 60 milyon dosis. Dugang ini sa kasugot nga 100 milyon dosis sang bakuna sang Oxford/AstraZeneca Plc. Ang US, sa pihak nga bahin, nagkasugot sa Pfizer kag BioNTech para magbakal sang 60 milyon dosis sang bakuna sa balor nga \$1.8 bilyon. May ara na nga

mga kasugot ang European Union kag Japan sa nasambit nga mga kumpanya.

Sa masingki nga palumnaanay, nabakal o napangako na ang masobra isa ka bilyon nga dosis sang nagkalainlain nga bakuna bisan wala pa ini ginamanupaktura. Magainagaway ang iban pa nga mga pungsod sa mabilin o maghulat kon san-o makamanupaktura sang mas mada-mo ang Big Pharma. Kon lab-uton ang tanan nga tawo sa kalibutan, ginakinahanglan sang tanan nga mga kumpanya nga magprodyus sang tubtob 14 bilyon dosis para sa mga bakuna nga kinahanglan sang duha ka ingeksyon. Magalawig pa ini labi pa may mga tantya nga sa una nga kwarto pa sang 2022 malab-ot ang target sang pagmanupaktura sang 1 bilyon dosis. Bangud sa pagpinalumba sang mga manggaranon nga imperyalistang pungsod, nangin wala sang pulos ang deklarasyon sang alyansa nga Covax para isulong ang katuyuan sang patas nga akses sa bakuna. Ang alyansa ginapangunahan sang World Health Organization kag Coalition of Epidemic Preparedness kag ginalakipan sang 145 imol nga mga pungsod. Kabahin sang Covax ang Pilipinas. **AB**

Trump, nagdeploy sang paramilitar agud tapnaon ang mga rali sa Portland

NANGIN SENTRO SANG balita ang Portland, isa ka syudad sa Oregon, US makaligad magpadala sang mga ahente nga pederal si Donald Trump sang Hulyo 4 agud tapnaon ang mga protesta sa lugar. Akig kag alarma ang nabatyagan sang pumuluyo sa syudad sang mag-umpisa nga mangdukot kag arbitraryo nga mang-aresto sang mga raliyista ang mga nakasibilyan nga pwersa nga ini. Naggamit ang mga paramilitar sang *tear gas*, *rubber bullets*, *pepper spray* kag mga *flash grenade* agud bungkagon ang kada gab-i nga demonstrasyon sa atubang sang isa ka bilding nga pederal.

Ang mga ahente nga pederal pwersa nga paramilitar nga direkta nga nakapaidalom sa awtoridad sang Department of Homeland Defense. Lain sila sa mga pulis nga kontrolado sang mga estado o banwa sang US. Halos duha ka bulan na nga nagaprotesta ang pumuluyo diri upod ang kahublangan nga Black Lives Matter.

Ginkundenar mismo sang meyor sang Portland City kag gobernador sang Oregon ang pagpadala ni Trump sang mga ahente nga pederal sa syudad kag ang paggamit sang militarista nga taktika agud tapnaon ang mga raliyista. Mas daku nga mga protesta ang ginbun-ag sang ila kalakasan kag presensya. Sang Hulyo 23, nagbalibad ang lokal nga gubyrno diri nga makigbuligay sa mga ahente nga paramilitar kag nagpanawagan nga pahalinon sila sa syudad.